

Obr. č. 2: Fragmenty nádoby, v níž byl poklad mincí uložen. Ve zvětšeném výřezu vnitřní glazura s připečenými úlomky dřeva. Průměr ústí hrnce je 19 cm.

NÁLEZ MINCÍ Z OBDOBÍ KONVENČNÍ MĚNY Z OKEN V PODBEZDÉZÍ

Hana Pátková – Vladimír Peša

Zpracovávání dosud nepublikovaného archeologického sbírkového fondu v Okresním vlastivědném muzeu v České Lípě přineslo některá zajímavá zjištění, k nimž patří i nález mincovního pokladu v Oknech u Doks, okres Česká Lípa. Je zároveň zatím posledním (tj. ohlášeným) nálezem svého druhu. Přestože měla být lokalita po ohlášení nálezu v r. 1988 shlédnuta „odborníkem“, nezachovala se žádná dokumentace ani popis náleزو-vé situace, a následující údaje jsou proto sestaveny podle vzpomínek nálezců pokladu – manželů Brigulových z Oken – v odstupu deseti let po události.¹

Poklad mincí – převážně krejcarů – nalezli manželé Brigulovi v r. 1988 při stavbě rodinného domu čp. 93 (parcela 12/3). V místě dnešního jižního nároží se dříve naléhal sklep vyzděný z pískovcových štuk, poklad měl být nalezen v prostoru nad klenbou, tedy patrně v klenebném zásypu, pod vrstvou drnů. Přestože většina mincí a zlomky nádoby nesou výrazné stopy ohně, nálezci si nepamatují na žádné pozůstatky požáru. Podle mapy stabilního katastru z r. 1843 a ani podle pozdějších katastrálních map z l. 1874 a 1934 nebyla parcela zastavěna a sloužila jako sad.²

Poklad se skládá z 37 mincí a dalších 4 mincí speciálně k sobě a byl uložen v hrnci o průměru 19/20 cm, z něhož se podařilo slepit pouze několik fragmentů (obr. 2). Obsahuje: 1 jednokrejcar 1762 Marie Terezie, 1 půlkrejcar 1781 Josefa II., ohněm silně poškozenou stríbrnou minci – pravděpodobně křížový půltolar či čtvrttolar Josefa II., 18 jednokrejcarů 1800, 5 tříkrejcarů 1800, 2 jednokrejcary 1812, 1 čtvrtkrejcar 1816, 1 půlkrejcar 1816, 6 jednokrejcarů 1816 a další mince císaře Františka I. (II.) – srov. tabulku. Přetavením blíže neidentifikovatelných měděných předmětů (minci??) mohly vzniknout i tři slitky o hmotnosti 14, 46 a 95 g, k nimž patří i kus tenkého měděného plechu (ca. 8 x 6 cm, 29 g) s dalším přitaveným slitkem (srov. analýzu J. Frány). Velkým žárem prošel také hrnec, jehož vnitřní natavená poleva místy oprýskala a ztratila původní hnědou barvu. V horní části vnitřku nádoby jsou do polevy přiškvařeny třísky a drobné úlomky dřeva, jejichž interpretace je bez přesné znalosti nálezového místa problematická. Soubor nálezů doplňuje 1 malý novověký zlomek z jiné nádoby (druhotně přimíšený?), 2 drobné ploché neovulkanity (znělec?) žárem jednostranně natavené a mírně zdeformovaný železný zámek (81 g) (obr. 2), jehož vztah k nálezu již nelze blíže určit.

¹ Za informace o okolnostech nálezu, poskytnutých dne 8. 10. 1998, manželům Brigulovým srdečně děkuji. Koordináty lokality: 03-33-01, Z=107, J=41.

² Archiválie z Archivu starých map Zeměměřického úřadu v Praze.

Předměty jsou uloženy v Okresním vlastivědném muzeu v České Lípě pod př. č. 2574/88 (inv. č. A14010-14013).

Zhodnocení

Nález obsahuje převážně běžnou drobnou minci konce 18. a počátku 19. století, vesměs silně poškozenou žárem. Jeho výpovědní hodnotu zvyšuje informace o původním uložení v nádobě v prostoru nezastavěné parcely vesnického intravilánu. Dokládá tezauraci neplnohodnotné mince ve venkovském prostředí severních Čech. Tento jev lze v dané době spojovat se špatným stavem rakouské ekonomiky. Snaha nalézt řešení vyústila mj.v zavedení vídeňské měny roku 1816, tedy roku, z nějž pocházejí nejmladší z nalezených mincí.

Analýza dvou měděných slitků (Jaroslav Frána³)

Kvalitativní a polokvantitativní analýzy složení byly prováděny metodou rentgen-fluorescenční analýzy, při níž bylo na vzorky působeno zářením radioaktivního izotopu ^{241}Am . Vznikající charakteristické záření prvků obsažených v materiálech bylo detekováno Si(Li) detektorem a spektrum bylo ukládáno do 2048 kanálového analyzátoru. Obsahy prvků byly počítány za předpokladu, že součet dává 100%. Daným způsobem však není možné stanovit prvky lehčí než titan. Velké omezení správnosti bylo dánou vysokým stupněm koroze všech zkoumaných materiálu, kde zřejmě došlo k silnému úbytku zejména mědi.

Oba analyzované slitky (46 a 95 g) obsahují měď řekněme surové čistoty s příměsemi malého množství niklu (cca 0,1%), arzenu (0,2%), olova (0,2%), do 0,3% antimonu, setin % stříbra. Na některých místech povrchu se objevovaly stopy cínu, na místě s jeho největším signálem to odpovídalo 1,1%. Slitky by mohly odpovídat odpadu při odliévání nerafinované mědi.

Další podobné nálezy na Českém Kralovéhradeckém kraji:

Svor, kol. r. 1816 – 10 stříbrných mincí bez bližšího určení (Nohejlová-Prátová 1957, č. 3955)

Kvitkov, po r. 1807 – 7 kg velkých měděných mincí vesměs z r. 1807 (František I.) (Nohejlová-Prátová 1957, č. 3940)

Ralsko-Židlov, po r. 1834 – 993 stříbrných mincí (Nohejlová-Prátová 1957, č. 3966)

Horní Police, 1. část depotu kol. r. 1840 (Svobodová 1983b)

Jablonec v Podještědí, kol. r. 1807 – 71 drobných nominálů (Svobodová 1983a)

Literatura:

NOHEJLOVÁ-PRÁTOVÁ, E. 1957: *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III*, Praha 1957.

NOVOTNÝ, V. 2000, *Mince Františka I. 1792 – 1835*, Hodonín 2000.

NOVOTNÝ, V. 1995, *Mince Františka Lotrinského 1745 – 65 / 1765 – 80, Josefa II. 1765 – 1790, Leopolda II. 1790 – 1792*, Hodonín 1995.

NOVÝ, M. 1978, *Mince Marie Terezie 1740 – 1780*, Cheb 1978.

SVOBODOVÁ, D. 1983a: *Nález měděných mincí z počátku 19. století v Jablonném v Podještědí*, o. Česká Lípa, Numismatický sborník 16, 1983, s. 152.

SVOBODOVÁ, D. 1983b: *Nález mincí v Horní Polici*, o. Česká Lípa, Numismatický sborník 16, 1983, s. 162 – 167.

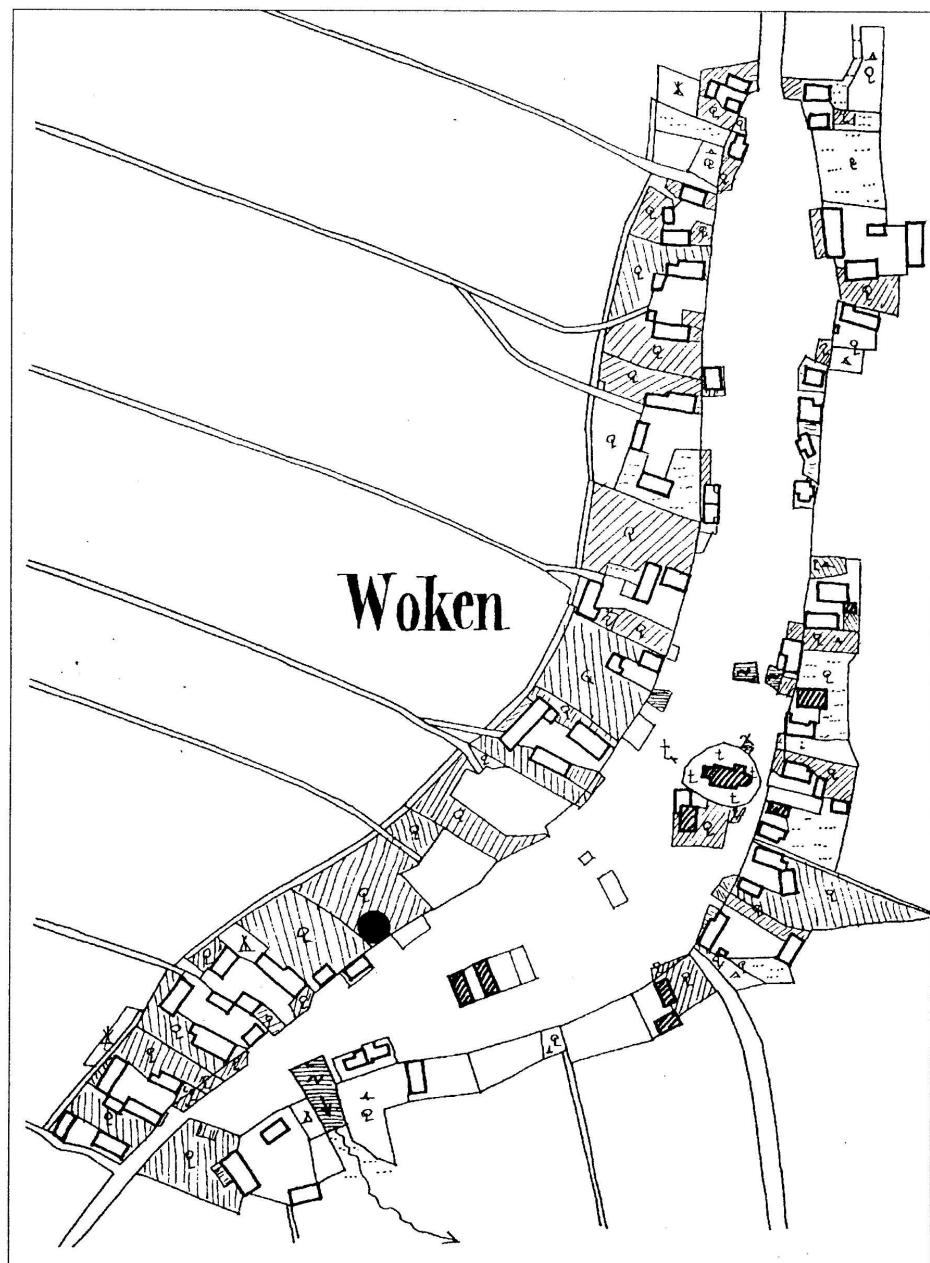
č.	Vydavatel	Nominál	Datace	Mincovna	Hmotnost	Průměr	Kov	Literatura
1	Marie Terezie	1 krejcar	1762	Praha	10,02	26	Cu	Nový 41
2	Josef II	Křížový čtvrttolar ?		Nelze	7,57	29	Ag	Novotný 35
3	František II(I)	1 krejcar	1800	Kremnica?	3,75	23	Cu	Novotný 10
4	František II(I)	1 krejcar	1800	Praha	3,72	24	Cu	Novotný 10
5	František II(I)	1 krejcar	1800	Vídeň	3,71	24	Cu	Novotný 10
6	František II(I)	1 krejcar	1800	Praha	3,88	23	Cu	Novotný 10
7	František II(I)	1 krejcar	1800	Vídeň	3,64 ¹⁾	23	Cu	Novotný 10
8	František II(I)	1 krejcar	1800	Nelze	3,97	23	Cu	Novotný 10
9	František II(I)	1 krejcar	1800	Nelze	3,94	23	Cu	Novotný 10
10	František II(I)	1 krejcar	1800	Nelze	3,63	23	Cu	Novotný 10
11	František II(I)	1 krejcar	1800	Vídeň	4,015	23	Cu	Novotný 10
12	František II(I)	1 krejcar	1800	Praha	4,063	24	Cu	Novotný 10
13	František II(I)	1 krejcar	1800	Nelze	3,46	24	Cu	Novotný 10
14	František II(I)	1 krejcar	1800	Baia Mare?	3,275	24	Cu	Novotný 10
15	František II(I)	1 krejcar	1800	Kremnica	3,225	23	Cu	Novotný 10
16	František II(I)	1 krejcar	1800	Nelze	20,943 ²⁾	23,5	Cu	Novotný 10
17	František II(I)	1 krejcar	1812	Smolník?	3,5007	25	Cu	Novotný 18
18	František II(I)	1 krejcar	1812	Nelze	4,096	25	Cu	Novotný 18
19	František II(I)	1 krejcar	1800	Nelze	4,015	23	Cu	Novotný 10

³ Oddělení jaderné spektroskopie, Ústav jaderné fyziky AV ČR.

č.	Vydavatel	Nominál	Datace	Mincovna	Hmotnost	Průměr	Kov	Literatura
20	Nelze	Nelze	Nelze	Nelze	3,9922	24	Cu	Nelze
21	František II(I)	3 krejcar	1800	Nelze	8,046	29	Cu	Novotný 12
22	František II(I)	3 krejcar	1800	Nelze	6,66 ³⁾	29	Cu	Novotný 12
23	František II(I)	3 krejcar	1800	Kremnica	7,157	30	Cu	Novotný 12
24	František II(I)	3 krejcar	1800	Vídeň	7,486	30	Cu	Novotný 12
25	František II(I)	3 krejcar	1800	Nelze	7,367	30	Cu	Novotný 12
26	František II(I)	1 krejcar	1812	Smolník	3,628	24	Cu	Novotný 18
27	František II(I)	1 krejcar	1812	Kremnica	4,093	24,5	Cu	Novotný 18
28	František II(I)	1 krejcar	1816	Kremnica	9,368	26	Cu	Novotný 22
29	František II(I)	1 krejcar	1816	Smolník	6,785	25	Cu	Novotný 22
30	František II(I)	1 krejcar	1816	Smolník	7,649	25	Cu	Novotný 22
31	František II(I)	1 krejcar	1816	Smolník	8,576	26	Cu	Novotný 22
32	František II(I)	1 krejcar	1816	Smolník	9,360	25	Cu	Novotný 22
33	František II(I)	1 krejcar	1816	Nelze	7,436	26	Cu	Novotný 22
34	František II(I)	1/2 krejcar	1816	Vídeň	4,414	23	Cu	Novotný 21
35	František II(I)	1/4krejcar	1816	Smolník	2,12	20	Cu	Novotný 20
36	Nelze	Nelze	Nelze	Nelze	3,6644	22	Cu	Nelze
37	Joséf II?	1 krejcar?	1790?	Nelze	7,3319	23	Cu	Novotný 18 ?
38	Joséf II	1/2krejcar	1781	Vídeň	3,356	21,5	Cu	Novotný 19

Poznámka:

- 1) provrtán
- 2) ve slitku se zbytky dalších mincí
- 3) část střížku chybí

Obr. č. 1: Mapa stabilního katastru z roku 1843 s vyznačením místa nálezu.